

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พันโทฯกรณีเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลของการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
  - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรขณะต้องโทษและหลังพ้นโทษ กับคุณภาพชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ ภายหลังพ้นโทษของผู้พันโทฯ

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

ผู้พันโทฯที่มี อายุ เพศ อาชีพ วุฒิการศึกษา ประเภทโทษ กำหนดโทษ ระยะเวลาของการต้องโทษ และได้รับการศึกษาอบรมที่แตกต่างกันขณะอยู่ในเรือนจำ จะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันหลังจากพ้นโทษแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังที่พ้นโทษจากเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ แบบมีเงื่อนไข และพ้นโทษแบบไม่มีเงื่อนไข ทั้งหญิงและชาย ระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2544 แยกตาม

ประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวน 521 คน ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย จำนวน 308 คน ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 119 คน ความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ยาเสพติด จำนวน 486 คน และความผิดอื่น ๆ จำนวน 127 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,561 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้พ้นโทษจากเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์แยกตามประเภทความผิด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม แล้วกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 156 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยมี อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญให้การแนะนำพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ต่อจากนั้น จึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้พ้นโทษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 ด้านคุณภาพชีวิตหลังพ้นโทษเป็นรายข้อ โดยทดสอบด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น .86

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จาก บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดบุรีรัมย์ และ อาสาสมัครคุมประพฤติในท้องที่ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการเก็บข้อมูล ด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความสมบูรณ์ ในการตอบทุกฉบับ นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows โดยวิเคราะห์ค่าสถิติของข้อมูลตามลำดับ ดังนี้
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลหลังพ้นโทษโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตหลังพ้นโทษด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ หลังพ้นโทษ โดยแปลผลคะแนนเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วจัดระดับคุณภาพชีวิต

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างขณะ
ต้องโทษและหลังพ้นโทษ กับคุณภาพชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจ และ
จิตใจ วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลของการวิจัย

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษกรณีเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัย
ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านจิตใจ
ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.413) ซึ่งสามารถแยกได้ ดังนี้

1.1 ด้านสังคม คุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษมีเฉลี่ยสูงสุดเรื่องการปฏิบัติจาก
ญาติพี่น้องหลังพ้นโทษ คือ ญาติพี่น้องให้กำลังใจอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.925) รองลงมาคือ
ที่อยู่อาศัย ด้านสภาพถนนติดต่อระหว่างอำเภอกับบ้านเรือนอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.865)
ต่ำสุดเรื่องการงาน ตำแหน่งงานรองรับ (ค่าเฉลี่ย 1.609)

1.2 ด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยสูงสุดเรื่อง
รายได้ในครอบครัวอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.673) รองลงมาคือภาระหนี้สินซึ่งเกิดจากการกู้ยืม
นามทุนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.551) ต่ำสุดคือภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวด้านค่าเล่าเรียน
บุตรและค่าใช้จ่ายจุนเจือบิดามารดาญาติพี่น้อง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.109)

1.3 ด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ ด้านจิตใจเฉลี่ยสูงสุดเรื่องของ
การปรับตัวเข้ากับครอบครัวอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.782) รองลงมาคือความมีเกียรติและ
ศักดิ์ศรี คือมีความภูมิใจในความสำเร็จของครอบครัวซึ่งอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.762) ต่ำสุด
คือด้านความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.128)

2. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างขณะ
ต้องโทษกับคุณภาพชีวิตด้านสังคม ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างขณะ
ต้องโทษกับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างขณะ
ต้องโทษกับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างภายหลัง
ต้องโทษ กับคุณภาพชีวิตด้านสังคม ส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ในด้านการช่วยเหลือ
พึ่งพาอาศัยกัน ความเห็นอกเห็นใจการให้กำลังใจ จากญาติพี่น้อง การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ด้านอาชีพ ความเห็นอกเห็นใจ การให้กรรสนักสนุนด้านกรรงานจากเพื่อนบ้าน และการร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างภายหลังพันธโทษ กับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการมีรายได้จนเจือครอบครัว การแก้ปัญหาการเงินในครอบครัว รายได้เสริม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ผลการศึกษาหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างภายหลังพันธโทษ กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในความเป็นอยู่ของครอบครัว ความเชื่อมั่นที่จะเผชิญกับปัญหา ความเชื่อมั่นกับงานที่ทํา ความเป็นผู้นำครอบครัว การปรับตัวเข้ากับญาติพี่น้อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ผลการสํเคราะห์สํประสิทธิ์สํสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ ของผู้พันธโทษ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พันธโทษ กรณีเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ ทําให้ทราบถึงแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่ผู้ต้องขังจะพันธโทษออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้อย่างปกติ ตลอดจนการติดตามผลหลังจากพันธโทษปล่อยตัวไปแล้ว เพื่อกําหนดไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านจิตใจ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามประเด็นที่พบและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลภูมิหลังของผู้กระทำความผิด กลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยสูงสุดมีอายุระหว่าง 20-24 ปี รองลงมาคือ 30-39 ปี ส่วนใหญ่เป็นโสด มีอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งกระทำความผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีอารมณ์อ่อนไหวตามสภาพแวดล้อมได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิงโต ทองวงษ์ (2538 : 1-2) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมของผู้ต้องขัง ศึกษากรณีเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ปรับตัวได้ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-50 ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ส่วนใหญ่เป็นโสด อายุระหว่าง 21-30 ปี

2. ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตเฉลี่ยสูงสุดเรื่องกรปฏิบัติและกําลังใจจากญาติพี่น้อง รองลงมาคือเรื่องสภาพที่อยู่อาศัย มีการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอ สะดวกสบาย เป็นเพราะในปัจจุบัน การปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษที่กระทำความผิดและถูกลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม มุ่งแก้ไขไปที่ความบกพร่อง การอบรมแก้ไขเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นบุคคลที่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้ โดยปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นันทิ จิตสว่าง

(2541 : 29) ที่กล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ แต่มนุษย์ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บดพร่องหันไปสู่การกระทำผิด การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิด และแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น แนวคิดในการลงโทษจึงทำเพื่อฟื้นฟูจิตใจ เปิดโอกาสให้กลับตัวโดยพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษด้วยการจำคุก ใช้มาตรการอื่น ๆ เช่น การรอลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเลี้ยงโทษ จำคุก กรณีเข้าอยู่ในเรือนจำคือให้อยู่ในเรือนจำน้อยที่สุด ใช้วิธีการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ ขณะที่อยู่ในเรือนจำก็ให้การอบรมแก้ไข การฝึกวิชาชีพ การอบรมศีลธรรมจรรยาทางศาสนา การจัดสวัสดิการ การให้การบำบัดแก้ไขเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อมุ่งแก้ไขข้อบกพร่องของผู้กระทำผิด ไม่ให้กลับไปทำผิดซ้ำอีกซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภูวนัย (2542 : 42) ที่สรุปไว้ว่า “ผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขให้เป็นคนดีได้ ถ้าใช้กระบวนการที่เหมาะสม” ดังนั้นจะเห็นว่าคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษทางด้านสังคมจึงไม่มีปัญหา

3. ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตเฉลี่ยสูงสุด คือมีรายได้ดี ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนต้องโทษมีอาชีพหลักภายในครอบครัวอยู่แล้ว พ้นโทษออกไปก็ประกอบอาชีพเดิมส่วนหนึ่ง แต่สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งเป็นเพราะว่า ขณะที่ต้องโทษอยู่ภายในเรือนจำได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและวิชาชีพระยะสั้นที่ทางเรือนจำจัดให้ตามความนัด และตามความต้องการของท้องถิ่นที่คนอาศัยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดในการพัฒนาผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ (2544 : 2) โดยการแบ่งการบริหารงานเป็น 5 ฝ่าย และ 1 ใน 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายฝึกวิชาชีพ มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ตลอดจนวัดฤติบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกของผู้ต้องขังให้ออกไปใช้ประโยชน์หลังพ้นโทษ การพัฒนาทักษะผู้ต้องขัง การทดสอบมาตรฐานฝีมือ ทั้งของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง การจัดหาวัดฤติบ การผลิตสินค้า การตลาด การจำหน่าย การบริหารเงินทุนผลประโยชน์ การคัดเลือกและควบคุมผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีออกไปทำงานนอกเรือนจำ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิสมัย วรฉลก (2539 : 6) ที่ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติเพื่อฟื้นฟูผู้ต้องโทษ หลังปลดปล่อย คือ การให้การสงเคราะห์ด้านการประกอบอาชีพ โดยประสานงานกับแรงงานจังหวัด ประธานหอการค้าจังหวัด หรือบริษัท ห้างร้านที่แสดงความจำนงรับผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยเข้าทำงานในตำแหน่งที่ดัดการ ตรงกับทักษะของศิระ แสงมณี (2545 : 21) ที่บอกว่า ทุกคนมีสิทธิมนุษยชนถึงแม้จะอยู่ในเรือนจำ ควรมีการฝึกวิชาชีพและการใช้แรงงาน เรือนจำทุกแห่งต้องให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาชีพ

โดยเน้นให้ นำไปใช้ประโยชน์หลังพ้นโทษ มีการฝึกทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎี มีการพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกระแสนิยม ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง

จึงเห็นได้ว่า ผู้พ้นโทษแล้วสามารถพัฒนาฝีมือ นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง และจุนเจือครอบครัวได้โดยไม่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ

4. ด้านจิตใจ ในเรือนจำจะมีฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ซึ่งทำหน้าที่วางแผน และดำเนินการด้านการจัดการศึกษาทั้งสายสามัญในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา และสายอาชีพตามตลาดแรงงานต้องการที่สอดคล้อง กับสภาพท้องถิ่น รวมถึงธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก การจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมเพื่อเป็น การปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างจิตสำนึก ค่านิยมที่ถูกต้อง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของผู้ต้องขังให้เป็นไปอย่างเหมาะสม การอบรมศีลธรรมจรรยาตามหลักธรรมคำสอนของ ศาสนาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังตามนโยบายของทางราชการ เช่นเดียวกับความคิด เห็นของประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2544 : 6) ที่ว่า กรมราชทัณฑ์ไม่ใช้หน่วยงานการลงโทษ ผู้กระทำผิดด้วยการจำคุกเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องให้บุคคลเหล่านี้ได้สำนึกผิดได้ใช้ ความคิดเห็นแก่ส่วนรวมมากขึ้น สังคมจึงควรให้อภัยและให้โอกาสในการกลับตนเป็นคนดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเสริฐ เมฆมณี (2519 : 335) ที่กล่าวถึงขอบเขตของ กรมราชทัณฑ์ว่า นอกเหนือจากการลงโทษแล้ว การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ ผู้กระทำผิด ในฐานะที่เป็นพลเมืองของชาติ เพื่อมุ่งประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุงฟื้นฟูพัฒนาจิตใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้กระทำผิดให้เป็นพลเมืองดีภายใต้รูปแบบการลงโทษที่เหมาะสม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ต้องโทษในเรือนจำที่ได้รับการอบรมและฟื้นฟูจิตใจได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรมกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการและนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังได้มีกิจกรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจน การหย่อนหลวมขัดเกลาจกสิ่งแวดล้อมที่ดี พ้นโทษออกไปญาติพี่น้อง สังคมรอบข้าง ให้โอกาส และกำลังใจในการกระทำความดี จึงทำให้คุณภาพชีวิตด้านจิตใจไม่มีปัญหา พร้อมทั้งจะออกไป เป็นคนดีของสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมทั่วไปได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษแล้ว

การศึกษาคุณภาพชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ ของผู้พ้นโทษจากเรือนจำ จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลางและระดับดีเป็นเพราะกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนา พฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ซึ่งเรือนจำได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งทางกายและจิตใจ สอดคล้อง กับแนวคิดของ ประเสริฐ เมฆมณี (2519 : 143) กล่าวไว้ว่า การบำบัดฟื้นฟูทั้งทางกาย ทางจิตใจของผู้ต้องขังให้คืนสู่สภาพปกติโดยเป็นการวิเคราะห์ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ที่ว่า ความประพฤติกของผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ ภายใต้การปรับสภาพแวดล้อมที่ดีใน สถานที่ควบคุมให้มากที่สุด การพัฒนากรมราชทัณฑ์ ควรเน้นการให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยมาตรฐานการปฏิบัติเพื่อชักนำส่งเสริมให้ผู้ต้องขัง สำนึกในความผิดและมีความสามารถที่จะปรับตนใหม่ โดยกระบวนการควบคุมสั่งสอน

(Socialization Processes) ทั้งในแง่ของการศึกษาวิชาสามัญ การฝึกฝนวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจและการปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีผสมผสานกันไป

ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างขณะต้องโทษและภายหลังพ้นโทษกับคุณภาพชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจและจิตใจ ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เพราะขณะต้องโทษทางเรือนจำได้ดำเนินการตามนโยบายของทางราชการด้านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำวันแรก จนถึงพ้นโทษและเมื่อพ้นโทษไปแล้วก็ติดตามผลหลังปล่อย สอดคล้องกับผลงานของ วีรชัย เพ็ชรรัตน์ (2534 : 37) ซึ่งได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องขังประกอบอาชญากรรมว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจมีความสำคัญยิ่ง ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลกระทำความผิดประกอบอาชญากรรมได้ง่าย ดังนั้น ในระหว่างที่ผู้ต้องขังถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำนอกจากจะได้รับการฝึกอาชีพในด้านต่าง ๆ แล้ว ควรพิจารณาว่า งานอาชีพที่ฝึกให้นั้นจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้หรือไม่หลังพ้นโทษแล้ว และควรให้ความสำคัญกับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับอาชีพด้านเกษตรกรรม เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์หลังพ้นโทษไปอยู่กับสังคมภายนอก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฉายุมม์ สินธพพันธุ์ (2534 : 3) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลการบริหารงานของผู้บริหารในเรือนจำและทัณฑสถาน พบว่า การบริหารงานมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนแตกต่างจากหน่วยงานบริหารอื่น ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติกับผู้ต้องขังตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติที่เสนอกันว่า การทำงานในสถานที่ควบคุม ต้องไม่เป็นการทำให้รู้สึกว่าเป็นการลงโทษ แต่เป็นการฝึกฝนทางด้านร่างกาย และจิตใจแก่ผู้ต้องขัง ทั้งนี้ในการบริหารงานจะสำเร็จได้ต้องรู้จักการใช้วิธีผสมผสานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่ง 1 ในวิธีการปฏิบัติ คือ ทัศนคติในการแก้ไขปรุงแต่งจิตใจและความประพฤติของผู้ต้องขังจะต้องสร้างเสริมทัศนคติผู้ต้องขังให้รู้สึกในความผิดมีความเคารพต่อตนเอง รู้จักคุณค่าของการทำงานและมีความหวังที่จะใช้ชีวิตที่ดีงามอยู่เสมอ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ เอมอร เสียงใหญ่ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อกลับเข้าสู่สังคมปกติพบว่า ประชากรที่มีภูมิหลังทางสังคมต่างกันมีความรู้ความเข้าใจทัศนคติในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อกลับเข้าสู่สังคมปกติต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจและจิตใจ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก นั้นเป็นเพราะว่า ผู้พ้นโทษได้ผ่านกระบวนการพัฒนาตามระบบของเรือนจำ โดยอาศัยความมุ่งมั่นของผู้ต้องขังเองในการที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองและอาศัยปัจจัยความมีศรัทธาและความรู้ความสามารถของเจ้าพนักงานเรือนจำ ตลอดจนความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ให้การยอมรับ พร้อมทั้งจะให้โอกาสเขาได้แก้ไขปรับตัวเป็นพลเมืองดี ผู้พ้นโทษก็สามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจมีชีวิตอยู่เช่นคนปกติทั่วไปได้ กลายเป็นบุคคลที่มีความสามารถ สังคมให้การต้อนรับ ออกไปอยู่

ร่วมกับสังคมและครอบครัวได้โดยไม่หันไปกระทำผิดซ้ำอีก ผลการวิจัยขัดแย้งกับงานวิจัยของ มาร์ตินสัน (Martinson : 1994 : 35 ; อ้างถึงใน นิษที จิตสว่าง, 2541 : 155-156) ซึ่งได้สรุป ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลใน เรือนจำว่า ความพยายามในการอบรมแก้ไขต่าง ๆ ตาม ที่ได้วิจัยไว้ไม่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องโทษ ในส่วนการฝึกวิชาชีพและการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง มาร์ตินสัน พบว่า เมื่อนำเอาการกระทำผิดซ้ำมาเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาแล้วการวิจัยส่วนใหญ่ประกฏผลในทางลบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฟิชแมน (Fish man : 1977 : 36 ; อ้างถึงใน เอมอร เสียงใหญ่, 2541 : 51) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา การกระทำผิดซ้ำในโครงการแก้ไขพฤติกรรมและบริการชกุงให้กลับตนเป็นคนดีในเมือง นิวยอร์กพบว่า การให้การศึกษาอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ การให้บริการด้านสุขภาพจิตบำบัด ของกลุ่มผู้กระทำผิดอายุไม่เกิน 16 ปี ผลการศึกษาโครงการต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ประสบความสำเร็จ ล้มเหลว แต่ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพรรณ ฉันทาเนรมิตร (2542 : บท ตัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการที่ตอบสนองแนวความคิดในการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำผิดให้เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมได้เมื่อพ้นโทษแล้ว ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโครงการศึกษาผู้ต้องขัง โดยการเปิดสอนสายสามัญ สายอาชีพ ทำให้ ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน และคิดว่าสามารถนำเอาวิชาความรู้ที่ได้รับ จากการศึกษาอบรมไปใช้ประโยชน์ได้ภายหลังพ้นโทษ

ผลการวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ หรือ เหตุที่มีผู้ทำการวิจัยมาสรุปได้ว่า การจัด กิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่กรมราชทัณฑ์ดำเนินการอยู่สามารถที่จะ แก้ปัญหาผู้ต้องขังให้มีความรู้ความสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ฝึกอบรมขณะต้องโทษไปใช้ ประโยชน์ได้จริงเมื่อพ้นโทษไปแล้ว รวมทั้งสามารถทำให้คุณภาพชีวิตในด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจของ ผู้พ้นโทษมีผลในทางดีขึ้น ถึงแม้ผลการวิจัยในประเทศจะขัดแย้งกับงานวิจัยของ ต่างประเทศก็ตาม ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจาก ปัจจัยภายในประเทศไทยของเรา จึงทำให้งานวิจัยขัดแย้งกัน แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยภายในประเทศมีผลที่สอดคล้องกันในทางที่ดีเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ในการศึกษาวิจัยการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษกรณีเรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ควรนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปพัฒนางานของกรมราชทัณฑ์ เพื่อจะได้เป็น ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 ในระดับกรมควรมีการพัฒนาหลักสูตรด้านการฝึกอบรมอาชีพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้แก่ผู้ต้องขังในขณะที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานตามท้องถิ่นหรือภาคนั้น ๆ อย่างชัดเจน

1.3 ควรมีการติดตามพฤติกรรมของผู้พ้นโทษอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันไม่ให้ไปกระทำความผิดซ้ำอีก

1.4 ควรมีการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้พ้นโทษไปแล้ว เช่นอาจจะตั้งกองทุนสวัสดิการให้ผู้พ้นโทษได้กู้ยืมเพื่อนำไปประกอบอาชีพในกรณีที่ไม่มีเงินทุน

1.5 จัดตั้งองค์กรขึ้นดูแลเรื่องของการพัฒนาฝีมือ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ การจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าที่ผู้พ้นโทษผลิตขึ้นมาเพื่อให้มีกำลังใจที่จะทำงานหรือประกอบอาชีพที่สุจริตตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขัง

2.2 ควรมีการวิจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวของผู้พ้นโทษ เมื่ออยู่กับผู้พ้นโทษ

2.3 ควรมีการวิจัย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ ขณะต้องโทษกับ เมื่อพ้นโทษแล้ว

2.4 ควรมีการวิจัยแบบเจาะลึก ถึงคุณภาพชีวิตด้านสังคม และเศรษฐกิจของผู้พ้นโทษว่า เกิดผลดีจริงหรือไม่ โดยใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อผลการวิจัยที่แน่นอนและเชื่อถือได้